

2025-2026
6.SINIF 1.TEMA
"Bir Kelime Seyyahı"
Etkinlik Köşesi



(Yunus YÜCEL)
www.yeninesilturkce.com

Kaşgarlı Mahmut, 11. yüzyılın en önemli Türk bilginlerinden ve dilcilerinden biridir. Karahanlı Devleti'nin başkenti Kaşgar'da doğduğu için bu lakapla anılır. Asıl adı Mahmut bin Hüseyin bin Muhammed el-Kaşgari'dir. Babası Karahanlı hanedanından soylu bir kişi olduğu için iyi bir eğitim görme fırsatı bulmuştur. İlk eğitimi Kaşgar'da aldıktan sonra dönemin önemli ilim merkezlerini gezerek Arap ve Fars dillerini öğrenmiş, dil bilimi, coğrafya, tarih ve edebiyat alanlarında kendini yetiştirmiştir.

En büyük eseri, Türk dilinin zenginliğini ve köklülüğünü göstermek amacıyla yazdığı Divan-ı Lügat-it Türk'tür. Bu eser, sadece bir sözlük olmanın ötesinde, Türk boylarının dilleri, kültürel unsurları, gelenekleri, coğrafyası, destanları ve halk edebiyatı hakkında da eşsiz bilgiler sunar. Kaşgarlı Mahmut, bu eseri yazmak için Türklerin yaşadığı geniş coğrafyayı, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar birçok bölgeyi gezmiş, Türk boylarıyla bizzat konuşarak onların dillerini yerinde incelemiştir.

S1) Kaşgarlı Mahmut'un tam adı nedir?

S2)Kaşgarlı Mahmut'un en önemli eseri olan Divan-ı Lügat-it Türk'ün amacı nedir?

S3) Divan-ı Lügat-it Türk sadece bir sözlük müdür? Eserin başka hangi yönleri önemlidir?

Bir zamanlar uzak diyarlardan gelen bir seyyah, içinde bitmek bilmeyen bir tutkuyla bilinmeyi arardı. Rivayetlere göre bir dağın eteklerinde gizli bir hazine saklıydı. Bu sırta sadece büyük bir hakanın sarayında saklanan eski defterlerde rastlanıyordu.

Seyyah, yolculuğu sırasında bir medreseye uğradı. Burada bilge bir müderris ona "Gerçek hazine bazen altın değil, insanın gönlünde saklıdır" dedi. Bu sözler seyyahın aklına takılmakla kalmadı, yol boyunca sürekli düşündü.

Nice zaman sonra hazineye ulaştığında, sandığın içinde altın ya da mücevher yoktu; yalnızca insanı hayata anlam vermek üzerine düşündüren yazmalar vardı. O anda seyyah, asıl hazineyi bulduğunu anladı. Bu keşfi, bir soylunun himayesi sayesinde koruma altına alındı ve gelecek nesillere aktarıldı. İşte böylece, bir yolculuk hem akli hem de kalbi besleyen ebedî bir mirasa dönüştü.

4) Yukarıdaki metinde kullanılan bazı kelimelerin ve söz öbeklerinin (deyim) anlamları aşağıda verilmiştir. Bu ifadeleri metinden bularak istenilen yere yazınız.

Kelime veya deyim anlamı	Kelime veya deyim
Gezip dolaşan, yolculuk eden, gezgin.	
Bir şeye karşı duyulan çok güçlü istek, coşku ve bağlılık.	
Değerli eşya, altın, para veya saklı duran kıymetli şeylerin bütünü.	
Eski Türk ve Moğol devletlerinde hükümdar, kağan.	
Bir şeyin insanın zihninden çıkmaması, sürekli düşünülmesi. (deyim)	
Bir şeyin sebebini kavramaya, açıklamaya çalışmak; bir olaya mana yüklemek.(Deyim)	
Asil, köklü ve saygın bir aileden gelen; üstün özellikler taşıyan kimse.	
Koruma, kollama, gözetme.	

5) Aşağıdaki cümlelerde yer alan virgül işaretini, kullanım anlamıyla eşleştiriniz

Cümleler

Çalışkan, dürüst, azimli öğrenciler başarıya ulaşır.

Dersine çalış, ödevini yap, dinlen.

Elbette, bu işin üstesinden gelmeye çalışırım.

Virgülün Kullanım Görevleri

Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra konur.

Eş görevli kelime ve kelime gruplarını ayırmak için kullanılmıştır.

Sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır.

7) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yüz” sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Dalgaların yüzüne vuran köpükler, denizin öfkesini gösteriyordu.
- B) Yüz lira verip bu kitabı almaktan vazgeçtim.
- C) Bunca olaydan sonra onunla yüz yüze gelmek istemiyordum.
- D) Derenin yüzeyinde küçük kayıklar süzülüyordu.

8) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çıkma” fiili, “yetişmek, ulaşmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Tüm bu evrakları düzenlemek bana en az iki saat çıktı.
- B) Son otobüse yetişmek için koşarak durağa çıktım.
- C) Bahçedeki ağacın meyveleri neredeyse olgunluğa çıktı.
- D) Evin içinden dışarı çıkınca derin bir nefes aldı.

9) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “boş” sözcüğü “anlamsız, gereksiz” anlamında kullanılmıştır?

- A) Boş bir kutuyu bulup içine oyuncaklarını doldurdu.
- B) Söylediği boş laflara hiç kulak asmadı.
- C) Boş zamanlarını genellikle kitap okuyarak değerlendiriyordu.
- D) Evin boş hali, içinde yaşayan kimsenin olmadığını gösteriyordu.

10) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kalın” sözcüğü, “kısıp olmayan (ses)” anlamında kullanılmıştır?

- A) Elindeki kalın kitabı bitirmek için sabaha kadar çalıştı.
- B) Kalın bir ceket giyince soğuktan korunabileceğini düşündü.
- C) Toplantıda kalın bir sesle herkese hitap etti.
- D) Duvarın kalınlığı, binanın ne kadar sağlam olduğunu gösteriyordu.

11) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gitmek” fiili, “yakışmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Bu elbise sana çok gitmiş.
- B) Onunla sinemaya gitmek için anlaştılar.
- C) Bu parayla nereye kadar gidebilirsin ki?
- D) Bu konu artık çok ileri gitti.

Denizlerimize karışan plastik atıklar, deniz kaplumbağaları ve diğer deniz canlıları için büyük bir tehdit oluşturuyor. Bu canlılar, suyun üstünde yüzen plastik poşetleri yiyecek sanıp yutuyor ve bu da onların sindirim sistemlerinin tıkanmasına yol açarak ölümlerine neden oluyor.

12) Yukarıdaki paragrafın konusu nedir?

- A) Denizlerdeki kirliliğin nedenleri ve sonuçları
- B) Deniz kaplumbağalarının beslenme alışkanlıkları
- C) Plastik atıkların deniz canlıları üzerindeki olumsuz etkileri
- D) Plastik üretiminin artması



Eskiden beri yazarlar, iç dünyalarını ve yaşadıkları toplumun sorunlarını eserlerine yansıtmışlardır. Romanlar, hikayeler ve şiirler aracılığıyla okuyuculara farklı bakış açıları sunulmuş, bazen de onlara rehberlik edilmiştir. Bu yüzden edebiyat, sadece bir sanat dalı değil, aynı zamanda hayatı anlama ve yorumlama aracı olmuştur.

13) Yukarıdaki paragrafın konusu nedir?

- A) Yazarların yaşamları
- B) Edebiyatın toplum üzerindeki etkisi
- C) Roman ve hikayelerin önemi
- D) Yazma sanatı

Akıllı telefonlar ve tabletler sayesinde bilgilere erişmek artık çok kolay. Ancak bu durum, bazen yüz yüze iletişimi azaltabiliyor ve insanlar arasındaki bağları zayıflatabiliyor. Teknolojinin getirdiği bu kolaylıklar, bilinçli kullanılmadığında sosyal becerileri olumsuz etkileyebilir.

14) Yukarıdaki paragrafın ana fikri nedir?

- A) Teknoloji, bilgiyi yaygınlaştırmıştır.
- B) Yüz yüze iletişim, teknolojinin olumsuz etkilerinden korunmalıdır.
- C) İnsanlar, teknoloji yüzünden birbirlerinden uzaklaşmıştır.
- D) Teknolojinin faydaları olduğu gibi, yanlış kullanımı da sosyal hayata zarar verebilir.

Kitap okumak, sadece bilgi edinme aracı değildir. Okuyucunun hayal gücünü geliştirir, kelime hazinesini zenginleştirir ve olaylara farklı bakış açılarından yaklaşmasını sağlar. Bu yüzden düzenli kitap okuma alışkanlığı, bireyin düşünce dünyasını genişleterek onu çok yönlü bir insan yapar.

15) Yukarıdaki paragrafın ana fikri nedir?

- A) Kitaplar, bilgi edinmenin en iyi yoludur.
- B) Kitap okumak, yalnızca bir bilgi kaynağı değil, aynı zamanda kişisel gelişimin de önemli bir parçasıdır.
- C) Hayal gücü, kitaplar sayesinde gelişir.
- D) Okuma alışkanlığı kazanmak çok önemlidir.

16) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) yanlış kullanılmıştır?

- A) Eve geldi, kapıyı açtı, içeri girdi ve eşyalarını yerleştirdi.
- B) Yarın erken, kalkıp, okula gideceğiz.
- C) Öğretmen, öğrencilerden kitap okumalarını, araştırma yapmalarını ve not almalarını istedi.
- D) O, yıllardır bu kasabada tek başına yaşıyordu.

17) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) eş görevli kelimeleri ayırmak için kullanılmıştır?

- A) O, bütün arkadaşlarını toplayıp sinemaya gitti.
- B) Elma, armut, ayva ve portakal aldık.
- C) Evet, bu teklifini kabul ediyorum.
- D) Küçük bir çocuk gibi, sevinçle zıplıyordu.

18) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) özneyi vurgulamak için kullanılmıştır?

- A) Şu, ailesiyle birlikte tatile çıktı.
- B) Dün akşamüstü, parkta buluştular.
- C) Soğuk, rüzgârlı, yağmurlu bir gündü.
- D) Seni hiç anlamıyorum, dedi.

19) Aşağıdaki deyimlerden hangisi “çok şaşırmak” anlamında kullanılır?

- A) Ağzı kulaklarına varmak
- B) Etekleri zil çalmak
- C) Ağzı açık kalmak
- D) İçi içine sığmamak

20) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “pabucu dama atılmak” deyimini doğru kullanılmıştır?

- A) Yaşlı adam, kışlık ayakkabılarını artık giyemeyeceği için pabucunu dama attı.
- B) Yeni gelen öğrenci çok başarılı olunca, sınıfın eski birincisinin pabucu dama atıldı.
- C) Onu o kadar sevmiştiki ki, arkadaşının pabucunu dama attı.
- D) Koşarken ayağındaki pabucu dama atıldı.



siltur

21) Kendini bir "gezgin" gibi düşün. Memleketini tanıtıcı bir metin şeklinde yaz. Oranın tarihi, kültürel, sanatsal, gelenek, giyim, yemek kültürü gibi özelliklerini tanıtabilirsin.



www.yeninesilturkce.com